

Esti 989.05.09.
Hírlap

ORSZÁGOS SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

Bajban az ígeragozással

A KAPOSVÁRIAK (EÖRSI) ELŐADÁSA

A te börtönöd (amelyben én rab vagyok, te parancsnok) vagy a mi börtönünk (miénk, kommunistáké, amelybe ellenségeinket zárjuk)? A sötétzárkában szinte bocsánatkérően mondja a fentieket Kaplár elítélt egykori jó barátjának és sűrű elvtársának, az őt odaparancsoló és kihallgató Fóti börtönparancsnoknak. S kéri, bocsássa meg neki, hogy nehézkesen fogalmaz, de mostanában bajban van az ígeragozással.

1

Valójában erről szól *A kihallgatás* című kiváló dráma. Több mint húsz éve írta *Eörsi István*. Nem ő tehet róla, nem is a színházak, hogy eddig nem kerülhetett közönség elé. (Nálunk. Mert külföldön több helyütt is játszották.) Most végre itt is játszható, hiszen engedélyeztetni sem kell már. Még ennek az erőszakolt késedelemnek is van azonban két haszna. Egyrészt bizonyítja a dráma minőségét, hogy kiállta e hosszú idő próbáját, ma is torokszorítóan izgalmas. Másrészt manapság az egész ország — de legalábbis a sajtó, a rádió, a televízió — naponta vitatja éppen azokat a problémákat, amelyek ezt a darabot mozgatják, ettől az időszerűbb, mint valaha.

Eörsi István darabjában szerepel Balla, egy jóindulatú és tisztességes, de politikailag igazából közömbös ifjúmunkás. Szerepel *Horetzky*, egy vallási megszállott és *Kolosy*, egy valódi fasiszta. Az igazi dráma az ártatlanul szenvedő kommunista *Kaplár* lelkében, meg *Kaplár* és a börtönparancsnok *Fóti* közötti konfliktusban zajlik le.

Fellelhető továbbá abban az ellentétben, amely a saját rabjához (volt barátjához) lelkiileg még itt is közelebb álló *Fóti* meg annak politikai helyettese, az elvetemült *Sajtos* őrnagy között feszül. Némi egyszerűsítéssel így is „lefordíthatjuk”: *Sajtos* gátlástalan törtető, embertelen és meggyőződéses sztálinista, míg *Fóti* és *Kaplár*, bármelyik oldalán legyenek is éppen a börtönrácsnak, szívükből hisznek a tanban és a pártban, a rosszat is jószándékkal csínálják és hajlanak arra, hogy az eszméket emberségesen kellene megvalósítani —, vagyis, akár reformkommunistáknak is nevezhetők lennének. (53 karácsonyát írjuk a darabban.)

Eörsi tehát a különböző típusú kommunisták hatalmi harcának és emberi vívódásának a drámáját írta meg magával ragadóan. Szinte elviselhetetlen feszültséget teremt mind a zárkában, mind a kihallgatósobában játszódó jelenetekben. A szituációk pedig attól izzanak olyan drámailvá, hogy szavakban és tetekben, emberileg és politikailag egyaránt vérreményően komoly itt a lét.

2

Az író látszatra egy nagyjából átlagos börtönnapot beszél el csupán. Igazából sorozatosan olyan szituációkat teremt hőseinek, amelyekben azoknak színt kell vallaniuk. Kinek-kinek próbára tétetik a jelleme —, az esze, az embersége, az érzelmei, az indulatai. *Babarczy László* és *Mohácsi János* rendezése pedig a *kaaposvári Csiky Gergely Színház* előadásában sodró ritmusban mélyít el minden drámai helyzetet. (És a darabban csupa drámai helyzet van.) Körüljárható, élettől duzzadó jellemek ábrázolására fogja színészeit. *Zsunda Zsolt* börtön-

díszlete háttorzongató (s fenn, a színpadon helyezik el a nézőket is, karnyújtásnyira a szereplőktől, mint-ha maguk is benn ülnének a cellában, amitől még félelmetesebbé válik a színházi élmény); *Cselényi Nóra* jelmezei pontosak.

Intenzív életszerűséggel ábrázolja a börtönparancsnok egész életét megrázó drámáját *Spindler Béla*. Hitelessé teszi a hihetlent is: azt a megválaszolatlan (talán megválaszolatlan?) kérdést, hogy tiszta eszméket követve miképp lehet ilyen mélyre süllyedni a mocsokban. Erre a kérdésre ugyan a kiválóan játszó *Jordán Tamás* próbál választ adni, amikor Kaplár elítéltként azt mondja parancsnokának: fordított szereposztásban, a te helyedben bizonyára ugyanezt tenném. mondanám magam is. (Lám: az igeragozás nehézségei! S mögöttük egy világnézet válsága...)

Félelmetes gonoszsgot sugároz *Sztarenki Pál* őrnagya, korlátolt barbárság dominál *Krum Adám* foglár-őrmesterében. *Lukács Andor* sokszínű emberi arculatot mutat fel a fasiszta *Kolós* elítélt életre keltése közben, *Tóth Béla* helyenként megrendítően körvonalazza a vallásos *Horetzky* elítéltet, és nagyon tetszett *Karácsony Tamás* fiatalos szenvedélye *Balla* elítéltként. *Dunai Károly* apró epizódalakítása jól egészíti ki az egységes felfogású színészgárda magas színvonalú munkáját.

— **Barabás Tamás**